

Jolanta Rafał-Łuniewska

Arkusze dla nauczyciela
do obserwacji ucznia
ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi
w szkole ogólnodostępnej

Arkusze dla nauczyciela do obserwacji ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej

Aby zapewnić wszystkim uczniom w miarę wyrównane szanse edukacyjne podczas nauki w szkole, istotne jest przede wszystkim rozpoznanie ich potrzeb. Ważną metodę przydatną w poznawaniu uczniów stanowi **obserwacja pedagogiczna**¹. Polega ona na planowanym i celowym, a przede wszystkim świadomym rejestrowaniu zachowań i umiejętności ucznia oraz zjawisk i zdarzeń, w których uczestniczy dane dziecko.

Z zapisów podstawy programowej kształcenia ogólnego² jasno wynika konieczność prowadzenia przez nauczyciela obserwacji i diagnozy ucznia w celu rozpoznania jego możliwości i potrzeb rozwojowych. Dopiero na tej podstawie nauczyciel może odpowiednio planować pracę ze swoimi uczniami.

Czym jest obserwacja pedagogiczna? Jej podmiotem jest uczeń komunikujący się ze światem ludzi i przedmiotów za pomocą różnych form ekspresji. Obserwacja pedagogiczna to jedna z najważniejszych metod poznawania i zrozumienia uczniów przez nauczyciela oraz istotna forma i sposób gromadzenia informacji o nich. Do efektywnej obserwacji niezbędna jest wiedza nauczyciela dotycząca cech charakterystycznych rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka w danym wieku. Istotne wydaje się również systematyczne rejestrowanie zachowań osoby obserwowanej oraz umiejętność interpretacji informacji uzyskanych przez nauczyciela.

„Obserwacją nazywamy metodę, której istotną cechą jest nieingerowanie w przebieg badanych zjawisk, ograniczanie się do rejestrowania ich naturalnego przebiegu”³.

Cechy dobrej obserwacji:

---

¹ Informacje przygotowano w oparciu o materiał Mirosławy Matczak – nauczyciela-konsultanta ds. edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej WODN w Łodzi – dostępny online: http://www.mojebambino.pl/pliki/newsletter/Obserwacja_i_poznanie_dziecka_zestaw_do_ukierunkowanej_o.pdf [dostęp: 12.11.2019 r.].

² *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz.U. z 2017 r., poz. 356).

³ Babska Z., (1986), *Metody badawcze stosowane w psychologii rozwojowej*, [w:] Żebrowska M. (red.) *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa: PWN, s. 211.

- **Celowa i zaplanowana.** Obserwacja musi być zamierzona i mieć jasno określony cel. Należy wyznaczyć kierunek obserwacji oraz rodzaj i liczbę cech lub elementów sytuacji, na które skierujemy uwagę. Cel określa jej aspekt, czyli to, pod jakim kątem będziemy obserwować daną osobę lub zjawisko. Stanowi też podstawę do ustalenia planu obserwacji, a plan wyznacza treść i kolejność spostrzeżeń oraz to, w jakich odstępach czasowych i w jakich sytuacjach uczeń będzie obserwowany.
- **Selektywna.** Spostrzeżenia dokonywane w trakcie obserwacji mają charakter wybiórczy. Właściwy wybór cech zachowania poddawanych obserwacji wymaga od nauczyciela namysłu.
- **Spostrzeganie z namysłem** w trakcie obserwacji uruchamia procesy myślenia: analizę, syntezę, porównywanie, abstrahowanie, wnioskowanie, dzięki którym możliwe jest dokonanie niezbędnych selekcji w przedmiocie obserwacji oraz formułowanie wniosków podczas opracowywania zebranych materiałów.
- **Systematyczna**, możliwie szczegółowa i dokładna.
- **Obiektywna** – obserwator nie ulega wcześniejszym nastawieniom ani nie ujmuje faktów i zdarzeń pod kątem własnych oczekiwań.

Efektywna obserwacja realizowana przez nauczyciela wpływa w znacznym stopniu na diagnozę, którą w odniesieniu do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego należy opracowywać zespołowo (wszyscy nauczyciele uczący dane dziecko, specjaliści i rodzice) i na jej podstawie ustalać indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny czy działania wspierające.

„Diagnoza to działalność rozpoznawcza, czyli zdobywanie informacji służących poznawaniu dzieci, uczniów. Umożliwia ona zrozumienie zachowań dziecka oraz jego wyników w nauce. Pozwala także zaplanować dalszą pracę wychowawczo-dydaktyczną”⁴.

Diagnoza to:

- opis i wyjaśnienie sposobów rozpoznawania sytuacji wychowawczej i dydaktycznej ucznia oraz zmian, jakie zachodzą w dziecku pod wpływem oddziaływania pedagogicznego;
- sprawdzanie i ocenianie stanu osiągnięć ucznia i wyjaśnienie przyczyn tego stanu;
- przewidywanie rozwoju osiągnięć.

---

⁴ Strykowski W., Strykowska J., Pielachowski J., (2003), *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, Poznań: eMPI2, s. 70.

Diagnozowanie jest procesem ciągłym, pozwalającym na uchwycenie wielkości i zakresu zmian dokonanych – czy dokonujących się – w uczeniu i określenie, co dalej czynić, by wspierać jego rozwój. Podstawą planowania procesu edukacyjnego w szkole czy indywidualnego wsparcia dla ucznia jest właśnie diagnoza jego rozwoju.

Działania nauczyciela mające na celu wsparcie ucznia posiadającego *orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego* powinny zostać poprzedzone opracowaniem przez zespół pracujących z uczniem nauczycieli, specjalistów i wychowawców grup wychowawczych wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU). Jest ona złożonym procesem rozpoznania, uwzględniającym kontekst funkcjonowania dziecka zarówno w przedszkolu, jak i szkole, którego celem stanowi ocena:

- poziomu wiedzy i umiejętności;
- potrzeb rozwojowych i edukacyjnych;
- zakresu możliwości psychofizycznych i ograniczeń oraz trudności.

Obserwację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej mogą ułatwić przykładowe „**Arkusze do obserwacji**”. Zostały one zaprojektowane tak, aby zespół nauczycieli mógł wziąć pod uwagę trzy płaszczyzny determinujące funkcjonowanie ucznia: jego rozwój fizyczny, intelektualny (osiągnięcia dziecka) i społeczno-emocjonalny. **Nauczyciele mają prawo modyfikować arkusze. Wersję rozszerzoną można stosować dla uczniów z klas młodszych, kiedy wiele umiejętności dopiero się kształtuje, a skróconą – dla uczniów z klas VII i VIII bądź ze szkoły ponadpodstawowej.**

Ważne, aby nie zapominać, że obserwacja pedagogiczna, służąca zebraniu informacji na temat funkcjonowania ucznia w środowisku edukacyjnym, nie była prowadzona jedynie podczas obowiązkowych zajęć. Skarbnicą wiedzy dotyczącej potrzeb i możliwości ucznia jest on sam w sytuacjach nieformalnych, np. podczas przerw międzylekcyjnych, zabawy w ogrodzie, w szatni przedszkolnej/szkolnej itp. Warto zwrócić uwagę na relacje z rówieśnikami, jakość i częstotliwość nawiązywania kontaktów, sposób konwersowania, zainteresowania, które przejawia na przykład podczas zabaw dowolnych.

Warto, aby każdy nauczyciel nauczył się postrzegać specjalne potrzeby edukacyjne nie tylko jako wynik działania czynników tkwiących w samym uczniu. Ważne są bowiem również oddziaływania tych uwarunkowań, które składają się na kontekst edukacyjny, w jakim funkcjonuje uczeń. Istotne wydaje się dostrzeganie specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży nie tylko z punktu widzenia

czynników osobowych, uwarunkowań rozwojowych konkretnego ucznia, ale również poprzez pryzmat psychospołecznych uwarunkowań środowiska, w którym dane dziecko funkcjonuje (oczywiście poza uwzględnieniem wpływu czynników środowiskowych – zarówno barier, jak i elementów wspierających – na jakość procesu kształcenia i wychowania). Zatem w rozpoznawaniu specjalnych potrzeb edukacyjnych ucznia należy uwzględnić wspieranie jego mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień, ale konieczne jest również branie pod uwagę przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu, wskazanie barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w środowisku przedszkolnym lub szkolnym. Określenie sytuacji i warunków, które determinują to, jak dziecko lub uczeń funkcjonuje, staje się koniecznością. Nie wolno także zapominać o rozpoznaniu środowiska i przyczyn ograniczających bądź wspierających optymalne funkcjonowanie, bo ma to wpływ na zniwelowanie lub skompensowanie tych uwarunkowań.

Ocena funkcjonowania ucznia powinna uwzględniać przede wszystkim:

- mocne strony,
- predyspozycje,
- zainteresowania i uzdolnienia uczniów.

Wymienione obszary są niezwykle istotnym punktem wyjścia dla każdego nauczyciela planującego wsparcie. Niemożliwa jest bowiem praca nad usprawnianiem lub rozwinięciem zaburzonych funkcji bez wiedzy, co uczeń lubi robić lub w czym jest naprawdę dobry. To właśnie na mocnych stronach dziecka i jego zainteresowaniach nauczyciel może oprzeć oddziaływanie edukacyjne lub terapeutyczne. Zakres i charakter wsparcia, zaplanowanego przez zespół na podstawie analizy wpływu zarówno czynników wewnętrznych (rozwoju fizycznego, intelektualnego i społeczno-emocjonalnego), jak i zewnętrznych, powinien odpowiadać na indywidualne potrzeby edukacyjne ucznia.

Wzór arkusza obserwacji (wersja rozszerzona)

1. Imię i nazwisko ucznia
2. Klasa
3. Daty dokonywania obserwacji:
  - a) I obserwacja
  - b) II obserwacja

Oznaczenia do skali punktowej:

- 5 pkt oznacza bardzo dobre opanowanie sprawności lub umiejętności
- 4 pkt – dobre
- 3 pkt – dostateczne
- 2 pkt – niedostateczne
- 1 pkt – brak opanowania sprawności lub umiejętności

ROZWÓJ FIZYCZNY UCZNIĄ

Motoryka duża (ogólna sprawność fizyczna)

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	zachowuje równowagę ciała	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	wykazuje prawidłową postawę ciała	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	ma dobrą koordynację ruchów kończyn	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	wykazuje się sprawnością w grach zespołowych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	chętnie uczestniczy w grach i zabawach ruchowych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Motoryka mała (sprawność rąk)

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	manipuluje przedmiotami w celu wykonania zadania	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	dobrze wykonuje rysunki	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	prawidłowo chwyta przedmioty	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	poprawnie trzyma przybory szkolne, kreślarskie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

5.	skoordynowanie używa obu rąk	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	wydaje się zręczny	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Percepcja zmysłowa

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	wzrok	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	słuch	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	dotyk	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	węch	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	smak	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ROZWÓJ INTELEKTUALNY UCZNIĄ (osiągnięcia szkolne) **PROCESY POZNAWCZE**

Spostrzeganie wzrokowe i słuchowe

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	jest spostrzegawczy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	dostrzega podobieństwa i różnice	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	wychwytuje informacje ważne z punktu widzenia omawianego tematu	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	szybko odnajduje informacje w materiale wizualnym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	umie odwzorować to, co znajduje się na tablicy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	zapisuje usłyszany tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Uwaga

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	jest skupiony w trakcie zajęć, potrafi długo utrzymywać uwagę na danym zadaniu	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	jest wytrwały w pracy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

3.	potrafi pracować mimo bodźców rozpraszających (dystraktorów)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	potrafi skupić się na poleceniach nauczyciela	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	ma podzielną uwagę	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	pamięta kierowane do niego polecenia	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Pamięć

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	łatwo uczy się na pamięć	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	zapamiętuje dyktowany tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	potrafi odtworzyć różne treści	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	dokonuje trafnych skojarzeń/pamięta trudniejsze (nowe, fachowe) zwroty wprowadzane na lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	liczy w pamięci	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	pamięta zadania zlecone przez nauczyciela	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Myślenie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	szybko wychwytuje związki między pojęciami	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	szybko kojarzy fakty, informacje	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	potrafi uogólniać różne treści	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	wyciąga trafnie wnioski	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	dokonuje trafnych skojarzeń	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	generuje ciekawe, niekonwencjonalne pomysły na rozwiązywanie różnych problemów	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	potrafi zaprezentować własny punkt widzenia	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8.	dokonuje trafnych analiz różnych treści	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9.	podjmuje inicjatywę pracy umysłowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (poziom opanowania technik szkolnych)

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	opanował na poziomie bardzo dobrym /koniecznym, wiadomości szkolne wynikające z podstawy programowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Czytanie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	czyta na poziomie wymagań klasy, w której się uczy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	czyta płynnie zdaniami	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	czyta z właściwą intonacją	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	czyta w dobrym tempie (dla danego wieku)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Pisanie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	pisze na poziomie wymagań klasy, w której się uczy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	pisze poprawnie pod względem ortograficznym, gramatycznym stylistycznym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	dobre tempo pisania	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	pisze starannie, czytelnie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Liczenie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	liczy na poziomie wymagań klasy, w której się uczy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	zna tabliczkę mnożenia	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	liczy sprawnie w pamięci adekwatnie do poziomu wymagań	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	wykorzystuje umiejętności liczenia w praktyce	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Mowa/Komunikowanie się

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	mówi poprawnie pod względem artykulacyjnym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	mówi poprawnie pod względem gramatycznym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	mówi poprawnie pod względem stylistycznym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	poprawnie formułuje zdania, wypowiedzi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	jego wypowiedzi są płynne i rozbudowane	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	chętnie zabiera głos	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	łatwo werbalizuje własne myśli	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Zainteresowania i uzdolnienia

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	posiada zainteresowania akceptowane społecznie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	posiada zainteresowania nieakceptowane społecznie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	dzieli się swoimi zainteresowaniami	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	prezentuje na forum klasy i/lub szkoły swoje zainteresowania	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	poświęca wolny czas na poszerzanie zainteresowań i pasji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	posiada zainteresowania czynnościami szkolnymi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	preferowane przedmioty i czynności ucznia (jakie):										
8.	zainteresowania pozaszkolne (jakie?):										

ROZWÓJ SPOŁECZNO-EMOCJONALNY

Motywacja

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	uważa na lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	śłucha z zainteresowaniem nauczyciela i kolegów zabierających głos	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	jest aktywny na zajęciach (zgłasza się, robi notatki)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	jest zawsze przygotowany do lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	potrafi prosić o pomoc, gdy czegoś nie wie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	ma odrobione prace domowe	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	ma zawsze potrzebne pomoce do lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8.	zgłasza się do wykonywania zadań dodatkowych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9.	dzieli się wiedzą z innymi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
10.	jest wytrwały w pracy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
11.	chętnie podejmuje się zleczonych zadań	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
12.	dobrze współpracuje na zajęciach	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
13.	chce i lubi się uczyć	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Kontrolowanie emocji, radzenie sobie w sytuacjach trudnych

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	kontroluje swoje zachowania w sytuacjach trudnych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	dobrze funkcjonuje w warunkach stresu	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	podejmuje trudne zadania i konsekwentnie je realizuje	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	potrafi konstruktywnie rozwiązywać konflikty	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	spokojnie reaguje na opinie o sobie i zaistniałe sytuacje trudne	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

6.	podjmuje działania pozwalające na rozwiązanie sytuacji problemowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	nie wycofuje się, nie zniechęca	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8.	kontynuuje działanie mimo niepowodzenia	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9.	spokojnie reaguje na opinie o sobie i zaistniałe sytuacje trudne	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Środowisko rodzinne ucznia

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	rodzice są zainteresowani edukacją dziecka	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	rodzice współpracują z nauczycielami w sprawach związanych z nauką dziecka	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	rodzice zapewniają dziecku odpowiednie warunki do nauki domowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	rodzice dobrze motywują dziecko do nauki	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	w sytuacjach trudności dziecka w nauce rodzice wspierają je w ich pokonywaniu	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	rodzice są na bieżąco zorientowani w sytuacji szkolnej dziecka	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Środowisko rówieśnicze

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	utrzymuje kontakty rówieśnicze z osobami dającymi pozytywne wzorce	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	łatwo nawiązuje pozytywne kontakty z rówieśnikami	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	szanuje rówieśników	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	w sytuacji potrzeby potrafi nieść pomoc	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	jest akceptowany przez rówieśników	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	potrafi współpracować z innymi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	jest pozytywnym wzorcem zachowań dla innych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8.	nie ulega presji otoczenia, ma swoje zdanie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9.	ma kolegów i przyjaciół	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Środowisko szkolne

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	przestrzega norm i zasad obowiązujących w szkole	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	odnosi się z szacunkiem do innych osób	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	systematycznie uczęszcza do szkoły	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	inicjuje różne zadania na rzecz szkoły i klasy	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	aktywny, uczynny, chętnie pomaga innym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	realizuje swoje pasje i zainteresowania	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

PODSUMOWANIE

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	mocne strony ucznia:										
2.	słabe strony ucznia (wskazanie barier i ograniczeń w funkcjonowaniu):										
3.	przyczyny niepowodzeń edukacyjnych:										

Podpis nauczyciela

Wnioski i uwagi:

Wzór arkusza obserwacji (wersja skrócona)

1. Imię i nazwisko ucznia
2. Klasa
3. Daty dokonywania obserwacji:
  - a) I obserwacja
  - b) II obserwacja

Oznaczenia do skali punktowej:

- 5 pkt oznacza bardzo dobre opanowanie sprawności lub umiejętności
- 4 pkt – dobre
- 3 pkt – dostateczne

- 2 pkt – niedostateczne
- 1 pkt – brak opanowania sprawności lub umiejętności

ROZWÓJ FIZYCZNY UCZNIĄ

Motoryka duża i mała

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	wykazuje prawidłową postawę ciała	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	w sposób prawidłowy porusza się	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	chętnie uczestniczy w zajęciach ruchowych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	poprawnie trzyma przybory, narzędzia pisarskie i kreślarskie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	prawidłowo planuje układ przestrzenny prac, tabel, wykresów	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	dobrze wykonuje rysunki	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Zmysły

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	wzrok	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	słuch	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	dotyk	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	węch	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	smak	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ROZWÓJ INTELEKTUALNY UCZNIĄ (osiągnięcia szkolne) PROCESY POZNAWCZE

Spostrzeganie wzrokowe i orientacja przestrzenna
(percepcja słuchowa, wzrokowa)

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	zapisuje usłyszany tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

2.	dostrzega podobieństwa i różnice	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	umie odwzorować to, co znajduje się na tablicy czy w książce	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Uwaga

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	potrafi skupić się na poleceniach nauczyciela	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	koncentruje uwagę na danym zadaniu	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	pracuje mimo bodźców rozpraszających	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	w trakcie lekcji „podąża” za kolejnymi etapami pracy (wie, co robimy w danym momencie)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Pamięć

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	zapamiętuje dyktowany tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	pamięta główne hasła dotyczące tematu, zagadnień omawianych na lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	łatwo uczy się na pamięć	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	pamięta trudniejsze (nowe, fachowe) zwroty wprowadzone na lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	liczy w pamięci	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	pamięta zadania zlecone przez nauczyciela lub wychowawcę	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Myślenie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	potrafi formułować wnioski	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	dostrzega związki przyczynowo-skutkowe	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	podejmuje inicjatywę pracy umysłowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	poprawnie rozumie poprzez analogię	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

POZIOM OPANOWANIA TECHNIK SZKOLNYCH (CZYTANIE, PISANIE, LICZENIE)

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	opanował na poziomie bardzo dobrym /koniecznym, wiadomości szkolne wynikające z podstawy programowej	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Czytanie, pisanie, liczenie

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	sprawnie czyta tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	rozumie czytany tekst	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	potrafi wybierać z tekstu istotne informacje	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	wykazuje właściwe tempo pisania dla wieku (nadąża za grupą)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	pismo jest czytelne pod względem graficznym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	potrafi dokonywać prostych obliczeń matematycznych w pamięci (mnożenie, dzielenie, odejmowanie, dodawanie)	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	potrafi zamieniać jednostki	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Mowa/Komunikowanie się

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	rozumie kierowane do niego polecenia	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	potrafi udzielić odpowiedzi na zadane pytania	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	odpowiada pełnymi zdaniami i używa odpowiedzi rozbudowanych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	potrafi zadawać pytania zgodnie z tematem	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	operuje bogatym zasobem słownictwa	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	mówi poprawnie pod względem artykulacyjnym	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Zainteresowania i uzdolnienia

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	zainteresowania czynnościami szkolnymi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	preferowane przedmioty i czynności ucznia (jakie?):										
3.	zainteresowania pozaszkolne (jakie?):										

ROZWÓJ SPOŁECZNO-EMOCJONALNY

Motywacja

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	jest aktywny na lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	jest przygotowany do zajęć	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	wykonuje dodatkowe działania na rzecz szkoły	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	jest zawsze przygotowany do lekcji	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	systematycznie uczęszcza na zajęcia lekcyjne	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	odrabia prace domowe	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.	pracuje mimo niepowodzeń	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

Radzenie sobie w sytuacjach trudnych, kontrola emocjonalna

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	stosuje się do ogólnie przyjętych norm etyczno-moralnych i zasad współżycia społecznego	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	wyraża emocje w sposób akceptowalny społecznie	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	potrafi poprosić o pomoc, kiedy sobie nie radzi	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	potrafi opanować emocje w sytuacji porażki, słabej oceny	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	w sposób jasny wyraża swoje potrzeby	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

6.	podjęte działania doprowadza do końca, jest konsekwentny	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
----	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Relacje społeczne

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	współpracuje z rówieśnikami	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.	używa form grzecznościowych, kulturalnie odnosi się do innych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.	przestrzega ustalonych zasad ogólnoszkolnych	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	potrafi wypełniać przydzielone role, funkcje społeczne	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

PODSUMOWANIE

Lp.	Wyniki obserwacji	I obserwacja					II obserwacja				
1.	mocne strony ucznia:										
2.	słabe strony ucznia (wskazanie barier i ograniczeń w funkcjonowaniu):										
3.	przyczyny niepowodzeń edukacyjnych:										

Podpis nauczyciela

Wnioski i uwagi: